

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

5.1 ทรัพยากรป่าไม้ ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่ประมาณ 1,689,560 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15 ของพื้นที่จังหวัด ลักษณะป่าไม้ที่พบได้แก่ ป่าเต็งรัง หรือป่าแดงที่มีอยู่ทั่วไป ป่าดิบแล้งและป่าผสมในเขตอำเภอน้ำยืน ส่วนป่าเบญจพรรณ มีอยู่ในบริเวณอำเภอเขมราฐ อำเภอ बुณทริก และอำเภอพิบูลมังสาหาร ไม้ส่วนใหญ่ เป็นไม้กระยาเลย ได้แก่ ไม้ยาง ไม้ตะแบก ไม้แดง ไม้ประดู่ แต่ป่าไม้ที่เหลือไม่เพียงพอที่จะรักษาสภาพความสมดุลตามธรรมชาติ และการพังทลายของดิน

สถิติป่าไม้ในท้องที่จังหวัดอุบลราชธานีปี 2550

รายการ	เนื้อที่ (ไร่)	%	หมายเหตุ
พื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย	3,690,230	36.64	
ป่าสงวนแห่งชาติ, อุทยานแห่งชาติ, เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ดินจำแนกไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวร(ยังไม่ได้กำหนดเป็นป่าตามข้อ 1)	3,450,660	34.27	
พื้นที่ป่าที่มีอยู่จริง	1,678,332	16.66	ภาพถ่ายทางอากาศ
อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ, ผาแต้ม, ภูจองนายอย	735,000		ปี พ.ศ. 2543
และเขาพระวิหาร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ายอดโดม	140,845		
วนอุทยานแห่งชาติน้ำตกผาหลวง	11,375		
สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(ดงฟ้าห่วน)	3,400		
สวนรุกขชาติอุบลวนารมย์	35		
สวนป่าของรัฐ	43,665		
ส.ป.ก. ส่งคืนพื้นที่ป่า จำนวน 305 แปลง	160,213		
พื้นที่ป่าสงวนและที่ดินจำแนกที่มีสภาพสมบูรณ์โดยทั่วไป	583,799		
พื้นที่ป่าไม้เสื่อมโทรม	2,011,898	19.98	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
มอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดิน (มอบ ส.ป.ก.4-01 แล้ว 621,293 ไร่)	1,706,614		
หน่วยราชการใช้ 177 ราย	128,201		
ที่พำนักสงฆ์ 114 แห่ง	6,436		
ถือครองของหมู่บ้านหรือชุมชน 427 หมู่บ้าน	82,648		
ถือครองของราษฎร 2,650 ราย	87,999		

5.2 ทรัพยากรดิน คุณสมบัติของดินทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น

5.2.1. ดินร่วน - ดินร่วนปนทราย ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ปริมาตรร้อยละ 25.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

5.2.2. ดินร่วนทราย - ดินร่วนปนทราย เป็นดินตามบริเวณที่ราบสูงทั่วไป มีความอุดม - สมบูรณ์ต่ำ มีปริมาตรร้อยละ 38.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

5.2.3. ดินร่วนปนทราย ส่วนใหญ่เป็นดินตามพื้นที่ภูเขาและที่ลาดชัน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางมีปริมาตรร้อยละ 7.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

5.2.4. ดินร่วนปนทราย ส่วนใหญ่เป็นดินตามพื้นที่ภูเขาและที่ลาดชัน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ระดับปานกลางต่ำ มีปริมาตรร้อยละ 28.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

5.3 ทรัพยากรแร่ธาตุ จากการสำรวจของกรมทรัพยากรธรณีพบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีแร่โลหะเพียงชนิดเดียว ได้แก่ เหล็ก หิน ซึ่งเจอะพบแล้วมีอยู่ 2 แห่ง คือ ที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี 1 หลุม ลึก 457 ฟุต มีเหล็กหินหนา 179 ฟุต และที่อำเภอตระการพืชผล อีก 1 หลุม ลึก 361.5 ฟุต มีเหล็กหินหนา 366.5 ฟุต ซึ่งขณะนี้ยังมีการดำเนินการนำเหล็กหินมาใช้เพียง 1 แห่ง ที่อำเภอตระการพืชผลนอกจากนี้มีทรัพยากรแร่ที่อยู่ในรูปของหินชนิดต่าง ๆ อีกมาก อาทิเช่น หินบะซอลต์ หินทราย และแร่รัตนชาติ เป็นต้น

5.4 ทรัพยากรน้ำ

(1) แหล่งน้ำธรรมชาติ

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดปลายน้ำ มีแม่น้ำหลายสายของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไหลมาบรรจบกัน แม่น้ำและลำธารที่สำคัญมีดังนี้

แม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านหลายประเทศ ไหลผ่านจังหวัดอุบลราชธานีในท้องที่อำเภอเขมราฐ อำเภอนาตาล อำเภอโพธิ์ไทร อำเภอศรีเมืองใหม่ และอำเภอนาตาล ไปบรรจบกับแม่น้ำมูลที่อำเภอโขงเจียม อันเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับ สปป.ลาว

แม่น้ำมูล เฉพาะตอนที่ไหลผ่านจังหวัดอุบลราชธานี มีความยาวประมาณ 100 กิโลเมตร ไหลผ่านอำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอโขงเจียม

แม่น้ำชี เป็นสาขาใหญ่แม่น้ำมูล ไหลผ่านจังหวัดอุบลราชธานีในท้องที่อำเภอโขงเจียม และมาบรรจบกับแม่น้ำมูล ซึ่งแม่น้ำชีมีน้ำไหลผ่านตลอดปี แต่ในช่วงฤดูแล้งจะมีปริมาณน้ำเหลือน้อยไม่เพียงพอที่จะสามารถนำไปใช้ในการเกษตรได้

ลำเซบก เป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างอำเภอเมืองอุบลราชธานี กับอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยไหลผ่านอำเภอตระการพืชผล อำเภอดอนมดแดง อำเภอเหล่าเสือโก้ก และไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูลที่อำเภอนาตาล จังหวัดอุบลราชธานี

ลำเซบาย ไหลมาจากจังหวัดยโสธร ผ่านอำเภอเชียงใน อำเภอม่วงสามสิบและอำเภอเมืองอุบลราชธานี โดยเป็นเส้นแบ่งเขตทั้ง 3 อำเภอ แล้วไหลลงสู่แม่น้ำมูลที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี

(2) แหล่งน้ำเพื่อการชลประทาน

จังหวัดอุบลราชธานี ได้ก่อสร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อเก็บกักน้ำไว้ รวมทั้งผลิตกระแสไฟฟ้า 2 เขื่อน คือ

1. **เขื่อนสิรินธร** ตั้งอยู่อำเภอสิรินธร ลักษณะอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดเขื่อนสูง 42 เมตร ยาว 950 เมตร สันเขื่อนกว้าง 7.50 เมตร เก็บน้ำได้ 1,966.5 ล้านลูกบาศก์เมตรสามารถผลิตไฟฟ้าได้ 36,000 กิโลวัตต์ ส่งน้ำช่วยเหลือทางเกษตร ได้ถึง 150,000 ไร่

2. **เขื่อนปากมูล** ตั้งอยู่ที่อำเภอโขงเจียม ลักษณะเป็นฝายกั้นน้ำขนาดใหญ่ ความสูงเฉลี่ย 17 เมตร ยาว 300 เมตร ติดตั้งประตูควบคุมการระบายน้ำฉุกเฉินขนาดใหญ่ 8 บานสามารถระบายได้สูงถึง 18,500 ลูกบาศก์เมตร/วินาที สามารถระบายน้ำหลากได้เท่ากับสภาพลำน้ำเดิม ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้า 4 เครื่อง ผลิตกำลังไฟฟ้าได้ 136 เมกกะวัตต์ หรือปีละ 280 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง อำนวยประโยชน์ด้านการเกษตรได้ประมาณ 1.6 แสนไร่

อย่างไรก็ตามพบว่าแหล่งน้ำเพื่อการชลประทานส่วนใหญ่บางบริเวณประสบปัญหาการบุกรุก ขาดการดูแลรักษา และปัญหาการตื้นเขิน ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรชุมชนที่เป็นผู้ดูแลและใช้ประโยชน์โดยตรงขาดความเอาใจใส่ หรือขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลรักษาแหล่งน้ำอย่างถูกวิธี ซึ่งทางหน่วยงานของรัฐเองไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ในหลาย ๆ บริเวณยังประสบปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ โดยเฉพาะแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แม้หน่วยงานของกรมชลประทานจะได้เข้าไปพัฒนาพื้นที่แล้วก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน